

En politik för Sveriges sammanhållna utveckling

Svesam-utredningens slutbetänkande

Karin Hermansson och Ellinor Ivarsson
Experter i utredningen

Utredningens huvudsakliga uppdrag

1. Att göra en **samlad bedömning av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken** samt förhållandet dem emellan
2. Att **analysera samhällsutmaningar** och föreslå inriktning för politiken
3. Att **föreslå ansvarsfördelning inom och mellan staten, regioner och kommuner**
4. Att föreslå hur **aktörernas samverkan** för ett effektivt genomförande **kan utvecklas**
5. Att föreslå **hur resurser ska fördelas** (översyn av fördelningsprinciper för anslaget 1:1 bl.a.)

Utredningen ska inte omfatta det kommunala planmonopolet eller den statliga infrastrukturpolitiken. Förslag får inte heller påverka mål inom andra politikområden.

Varför behövs en ny politik?

- Komplexa samhällsutmaningar
- Betydande skillnader i förutsättningar i olika delar av landet
- Den nuvarande politiken håller inte måttet
- Begränsade resurser
- Bristande styrning och otydlig ansvarsfördelning
- Svag uppföljning och analys
- Politiken behöver i större utsträckning utgå från platsers olika förutsättningar
- Regering och Riksdag behöver göra prioriteringar

Ny politik för sammanhållning och konkurrenskraft – två blir ett

- Den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken slås samman till en sammanhållen utvecklingspolitik.
- Målet är ett sammanhållet, robust och konkurrenskraftigt Sverige
- Politiken ska genomsyras av ett rumsligt helhetsperspektiv med tydligare fokus på inomregionala skillnader och olika geografiers skilda förutsättningar
- Tydligare prioriteringar

Regionalpolitik är nationell politik

1. Staten behöver ta ett större ansvar för att landet ska hålla samman

- Förtydligade uppgifter i instruktionen för de myndigheter vars verksamhet är av störst betydelse för politikområdet.

2. Staten behöver vara mer närvarande

- Regeringen ska mer aktivt än idag styra de statliga myndigheterna så att deras verksamheter lokaliseras på ett sådant sätt att de finns tillgängliga för invånare och företag i hela landet.
- Tillväxtverket och Trafikverket ska ha den regionala indelning som följer av förordningen (2022:593) om vissa förvaltningsmyndigheters regionala indelning.

3. Staten behöver samordna sig bättre

- En samordnande funktion i Regeringskansliet

Tillväxtverket får en mer strategisk roll

- Samordnande uppgifter (stabsfunktion) inom den sammanhållna utvecklingspolitiken.
- Övergripande uppföljning av politiken - använda sig av underlag bland annat från regionerna, men också från länsstyrelserna.
- Lämna förslag och rekommendationer till regeringen som syftar till att utveckla politiken.
- Stödja statliga myndigheter och regioner i deras arbete.
- Myndigheten föreslås delas i två (näringspolitik-regional utveckling/EU-finansiering)
- Tillväxtanalys ska utveckla och ta fram kunskapsunderlag

Länsstyrelsen ska bidra med ett tydligare tillväxtperspektiv

- Ska inom sitt ansvarsområde främja andra statliga myndigheters deltagande i det sammanhållna utvecklingsarbetet i länet.
- Ska inom relevanta delar av sin verksamhet genomföra åtgärder för att förbättra sitt arbete för att främja länets utveckling och regional tillväxt.
- Ska utifrån ett sektorsövergripande perspektiv analysera de utmaningar och förutsättningar för utveckling i länet.
- Länsstyrelsens samverkan med kommunerna i utvecklingsfrågor bör stärkas

Länsstyrelsernas uppgifter ska komplettera, inte överlappa, regioners och andra statliga myndigheters uppgifter

Regionerna inte längre "regionalt utvecklingsansvariga"

- Ingen enskild aktör kan ha ett regionalt utvecklingsansvar
- Regionernas frångås den samordnande rollen på regional nivå
- Regionernas uppdrag avgränsas till specificerade uppgifter inom de områden som prioriteras för politiken;
 - Kompetensförsörjning
 - Transportinfrastruktur
 - Digital infrastruktur
 - Näringslivsfrämjande arbete och stöd till kommersiell service
- Besluta om användningen av vissa statliga medel samt utföra uppgifter inom EU:s strukturfondsprogram
- Utöver dessa lagstadgade uppgifter kan regionerna välja att bedriva ett mer ambitiöst utvecklingsarbete i enlighet med den regionala självstyrelsen.
- Staten kan över tid också identifiera nya sakområden som ska prioriteras

RUS ersätts av strategisk utvecklingsplan

Den strategiska utvecklingsplanen ska

- utgå från en analys av förutsättningarna för utveckling i länet
- fokusera på regionernas specificerade uppgifter enligt den föreslagna lagen om sammanhållet utvecklingsarbete,
- omfatta konkreta insatser som regionen ska genomföra,
- beskriva hur regionerna avser genomföra insatser som främjar samverkan mellan relevanta aktörer, och
- tillämpa ett rumsligt perspektiv, såväl vad gäller analys som prioriteringar och insatser.

Kommunerna av avgörande betydelse för landets utveckling

- Kommunerna bidrar i hög grad till utveckling och attraktivitet
- Velfärd och utbildning, planering av mark och vatten, näringslivsutveckling osv.
- Inga nya formaliserade uppdrag läggs på kommunerna
- Utjämningen viktigast för utveckling i hela landet – fångar inte allt
- Staten och regionerna ska underlätta samverkan med kommunerna

Statsbidrag till vissa mindre kommuner

I syfte att säkerställa en strategisk utvecklingskapacitet så att kommunen kan bidra i arbetet med att förverkliga målen med den sammanhållna utvecklingspolitiken.

- åtgärder som bidrar till att uppnå målet om ett sammanhållet, robust och konkurrenskraftigt samhälle,
- framtagandet av en övergripande plan för att stärka kommunens strategiska utvecklingskapacitet.

Tillväxtverket föreslås administrera bidraget

Anslaget för regionala utvecklingsåtgärder bör utredas vidare

- Frågan om anslagets användning och fördelning är alltför komplex för att fullt ut behandlas inom ramen för denna utredning.
- Dagens konstruktion bygger på gammal data och att det finns behov av en bred statlig översyn
- Dagens fördelning ger mycket olika förutsättningar
- Alla regioner bör få tillräckliga resurser för grunduppdraget, oavsett egna skattemässiga förutsättningar

Reflektioner

Många positiva delar

- Delar problembeskrivningen
 - Skillnaderna mellan olika delar av landet är betydande
 - Om skillnaden i levnads- och utvecklingsvillkor blir för stor påverkas tilliten
 - Den starka sektoriseringen i staten är ett problem
- Beslut ska i högre grad utgå från geografiska förutsättningar
- Staten behöver ta ett större ansvar och samordna sig bättre

Reflektioner

Men

- Otilräcklig analys av förslagets demokratiska konsekvenser
- “Allas ansvar – ingens ansvar”
- Tvärsektoriella frågor kräver ett helhetsperspektiv
- Ett helhetsperspektiv förutsätter samordning
- Utan ett uppdrag att samordna arbetet riskerar utvecklingsfrågor att hanteras fragmenterat
- Ett utpekat samordnande ansvar ger regionerna mandat